

Підсумовуючи, принципи адміністративного права – це основоположні ідеї, що існують об'єктивно в правосвідомості і повинні стати переконаннями для всіх суб'єктів суспільних відносин у сфері публічного управління та які є за своїм змістом ідеями природного права. Слід виділяти загальні, спеціальні, підгалузеві та інституціональні принципи адміністративного права. Загальними принципами адміністративного права є: пріоритет людини, її прав і свобод; верховенство права; повнота та реальність прав і свобод людини в адміністративно-правовій сфері; соціальна орієнтація публічної адміністрації; судовий контроль за діяльністю всіх суб'єктів виконавчої влади; відповідність норм галузі положенням Конституції України, законам України, а також ратифікованим Верховною Радою України міжнародним договорам; підконтрольність та підзвітність державних органів і державних службовців; служіння органів публічної влади людині та суспільству; взаємна відповідальність держави й людини тощо.

УДК 378

І.В. Загородній

**ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ
ЗАКЛАДАМИ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ**

Розглядаються особливості державного управління вищими навчальними закладами системи МВС України. Проаналізовано вітчизняний і зарубіжний досвід та визначено напрями вдосконалення системи державного управління вищими навчальними закладами системи МВС України.

Ключові слова: вищий навчальний заклад МВС України, державне управління, організаційно-структурна модель управління ВНЗ МВС України.

Рассматриваются особенности государственного управления высшими учебными заведениями системы МВД Украины. Проанализирован отечественный и зарубежный опыт и определены направления усовершенствования системы государственного управления высшими учебными заведениями системы МВД Украины.

Ключевые слова: высшее учебное заведение МВД Украины, государственное управление, организационно-структурная модель управления вузов МВД Украины.

The features of public administration institutions of higher education of Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Analyzed domestic and foreign experience and identify ways of improving the system of state management of higher education institutions of the Interior Ministry of Ukraine. .

Key words: higher educational establishments of Ukraine, governance, organizational and structural model of University Affairs of Ukraine.

Сучасний вищий заклад освіти МВС України є складною за своєю структурою і функціями системою, котра потребує належного рівня організації управління нею. Основною метою діяльності ВНЗ є підготовка

фахівців для органів і підрозділів МВС, інших органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій України. Управління ВНЗ МВС України передбачає процес цілеспрямованого організуючого впливу на відповідну підсистему в сфері освіти з метою підготовки висококваліфікованих кадрів для МВС України та інших сфер життєдіяльності суспільства і держави.

Однією з передумов входження України до єдиної Європейської зони вищої освіти є реалізація системою вищої освіти України ідей Болонського процесу [1].

Так, М. Ярош підкреслює, що сьогодення висуває нові вимоги до управління ВНЗ, що зумовлює необхідність впровадження інноваційних технологій [4 С. 57].

Цю думку підтримує П. Яременко, який вказує на необхідності впровадження в діяльність ВНЗ МВС України інформаційних технологій [3, С. 51].

А. Харківська зазначає, що специфічність ВНЗ як об'єкта державного управління та вимоги часу зумовили необхідність виокремлення двох груп функцій державного управління ВНЗ. До групи основних віднесені функції забезпечення уряду, органів державного управління всіх рівнів управлінською інформацією та функція управління кадровими ресурсами. Другу групу циклічно-локалізованих (або процесуальних) функцій утворюють парні функції: цілепокладання і прогнозування; планування й програмування; організації та мотивації; контролю й регулювання [2, С. 116].

Основним завданням ВНЗ МВС України у контексті реформування вітчизняної системи вищої освіти є запровадження передбаченої Болонською декларацією системи академічних кредитів, аналогічній ECTS (найбільш поширеній у європейських університетах системі взаємного зарахування (трансферу) та накопичення кредитів). Важливим моментом запровадження цієї системи є можливість урахувувати не тільки навчального навантаження, а й інші досягнення курсанта, студента (слухача) [3, 4].

Із цією метою нами розроблена організаційно-структурна модель управління ВНЗ МВС України (рис.1).

Організаційно-структурна модель управління ВНЗ МВС України спрямована на підвищення ефективності управління ВНЗ МВС України.

Модель складається з п'яти модульних блоків, поєднаних між собою функціональними зв'язками. Кожний модуль виконує свою функцію та складається з певних компонентів. Усі модулі побудовані, виходячи з відповідних Положень, що розроблені на рівні Міністерства освіти і науки України та затверджені Кабінетом Міністрів України, а також на рівні МВС України.

Модель спирається на теоретико-методологічними засади управління вищими навчальними закладами в системі МВС України, під якими

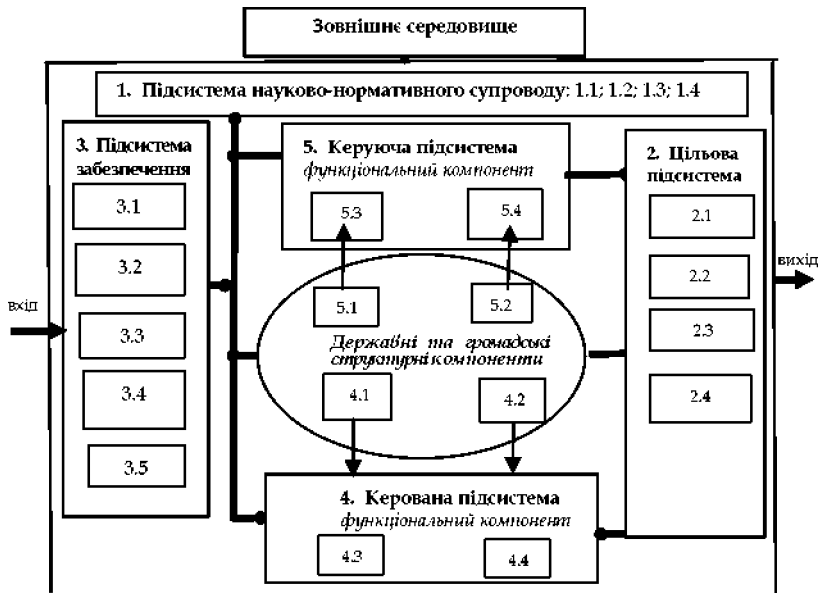
ми розуміємо сукупність закономірностей, принципів і наукових підходів, концепцій до управління вищими навчальними закладами в системі МВС України, які забезпечують ефективність управління.

Запропонована нами модель системи управління вищими навчальними закладами МВС є відкритою й демократичною. У ній передбачається забезпечення державного управління із урахуванням суспільної думки, внаслідок чого змінюються навантаження, функції, структура й стиль центрального й регіонального управління освітою у системі МВС.

На рисунку зображено:

1. Підсистема науково-нормативного супроводу: 1.1 – розробка стратегії розвитку ВНЗ МВС України з урахуванням соціально-економічних змін суспільства та відповідних державних і нормативних документів; 1.2 – вивчення та нормативне забезпечення ВНЗ МВС України; 1.3 – виявлення освітніх потреб населення та формування соціального замовлення; 1.4 – узгодження функцій ВНЗ МВС України, методів та форм навчання курсантів й специфікою майбутньої професійною діяльністю.

Рис. 1. Організаційна структура управління ВНЗ МВС України

2. Цільова підсистема: 2.1 – реалізація соціального замовлення органів і підрозділів ОВС та забезпечення рівня державних вимог до освіти; 2.2 – гармонійний розвиток особистості; 2.3 – формування у курсантів знань та здібностей, які забезпечують посилену самостійну орієнтацію у світі знань і способів діяльності, а також умінь адаптації людини до мінливих соціальних й економічних умов життя; 2.4 – виховання громадянина.

3. Підсистема забезпечення якості освіти у ВНЗ МВС України: 3.1 – правове; 3.2 – фінансове; 3.3 – інформаційно-методичне; 3.4 – матеріально-технічне; 3.5 – кадрове;

4. Керована підсистема. Структурний компонент: 4.1 – мережа ВНЗ МВС України; 4.2 – громадські структурні підрозділи. Функціональний компонент: 4.3 – забезпечення умов функціонування й розвитку ВНЗ МВС України; 4.4 – задоволення потреб громадян, суспільства й держави в підготовці високорозвинених громадян України.

5. Керуюча підсистема. Структурний компонент: 5.1 – державні структурні підрозділи; 5.2 – громадські структурні підрозділи. Функціональний компонент: 5.3 – розробка стратегії розвитку системи освіти (структурна, кадрова, маркетингова та ін.); 5.4 – управлінські функції (планування, організація, мотивація, координація і контроль).

При розробці і впровадженні організаційно-управлінської моделі ми спиралися на наступні принципи: принцип гуманістичної орієнтації професійної освіти, принцип колективізму, принцип толерантності і комунікативної спрямованості, принцип альтруїзму, принцип соціальної адекватності професійної освіти, принцип індивідуалізації навчання і виховання, принцип комплексності, системності, принцип створення виховуючого середовища, принцип просвітництва професійної діяльності, принцип взаємодії, принцип централізму, плановості; добору та розстановки кадрів та ін. [1, 3].

При розробці моделі ми спиралися на наступні провідні підходи, які дозволили реалізувати гуманістичні ідеї в сучасній освітньо-професійній і управлінській практиці, що спрямована на забезпечення адаптації молодих працівників СБУ до умов професійної діяльності [3, 4]:

- аксіологічний підхід, який дозволив аналізувати організацію діяльності ВНЗ МВС України на основі детермінації ціннісного ставлення особистості до професійної діяльності;

- діяльнісний підхід, що передбачав залучення працівників до здійснення професійної діяльності з метою створення професійно значущих продуктів і формування професійних якостей і здібностей;

- системний підхід, який передбачав необхідність розгляду професійної діяльності як системи, тобто як сукупність взаємозв'язаних і взаємозалежних компонентів (мета і завдання, форми, методи, усі учасники, їх діяльність тощо);

- ♦ компетентнісний підхід, що дозволив розглядати професійно важливі якості як основу успішності у професійній сфері і організувати процес професійної підготовки відповідно до вимог професії;

- ♦ акмеологічний підхід, що дав можливість визначити вплив різноманітних чинників на розвиток професіоналізму;

- ♦ синергетичний підхід, що дозволив розглядати професійну культуру працівника МВС як складну, нелінійну відкриту систему, що само-розвивається;

- ♦ особистісно орієнтований підхід, який передбачає послідовне ставлення керівника до працівника як до особистості, відповідального суб'єкта навчально-виховної дії, що припускає: допомогу працівнику в його особистісному розвитку, у виявленні і розкритті його можливостей, в розвитку самосвідомості, в здійсненні особистісно- і суспільно-значущих справ, в самовизначенні, самореалізації і самоствердженні. Особистісно орієнтований підхід спирається на властиве кожній людині прагнення "бути особистістю", тобто проявляти активність, відрізнятись від інших людей, впливати на середовище, мати переконання, особисті духовні цінності і сенси, самореалізуватися в соціально значущій діяльності, виконувати певну роль в суспільстві.

З метою запровадження моделі нами було запропоновано ряд заходів. У загальному вигляді вони полягали в наступному:

- ♦ надавати пріоритетне значення у навчально-виховному процесі формуванню моральних якостей у курсантів;

- ♦ скоординувати роботу усіх учасників навчально-виховного процесу на підвищення рівня моральних якостей курсантів;

- ♦ визначити принципи організації освітньо-виховної роботи у навчальному закладі (гуманізму, етичної орієнтації, морального вибору, спрямованості рефлексії) і керівництво ними в практичній діяльності;

- ♦ здійснювати у навчально-виховному процесі цілеспрямований педагогічний вплив шляхом застосування системи інтерактивних методів, засобів, форм і прийомів навчання й виховання, спрямованих на формування в курсантів відповідних моральних якостей (внести відповідні зміни до програм навчальних дисциплін, робочих навчальних програм циклів гуманітарної та професійної підготовки);

- ♦ передбачити під час вступу на навчання діагностику рівнів сформованості моральних якостей у абітурієнтів;

- ♦ проводити під час підготовки випускних атестацій діагностику рівнів сформованості моральних якостей у курсантів як важливого компоненту визначення загального рівня підготовки до професійної діяльності;

- ♦ з метою підвищення ролі командно-викладацького складу у формуванні моральних якостей курсантів у системі службової підготовки

запровадити проведення просвітницької роботи і навчання командно-викладацького складу методам формування моральних якостей у курсантів;

- керівництву курсів факультетів, працівникам відділу виховної роботи і психологічного забезпечення створювати позитивний мотиваційний фон навчально-виховної діяльності у навчальному закладі (колективні творчі справи моральної спрямованості), безперервно забезпечувати курсантів інформацією про норми моральності і ролі етичних якостей в процесі реалізації професійних функцій протягом аудиторних занять і у позанавчальний час;

- залучати до процесу формування моральних якостей курсантів представників громадськості, батьків, фахівців-правоохоронців, які мають досвід практичної роботи;

- командно-викладацькому складу у навчально-виховному процесі стимулювати розвиток механізмів самовдосконалення та самовиховання у курсантів;

- у навчальному закладі створювати відповідне соціально-гуманітарне мікросередовище, яке буде стимулювати інтелектуальну, емоційну і духовно-етичну активність курсантів, враховувати сучасні соціокультурні реалії, специфіку майбутньої професійної діяльності.

У процесі впровадження моделі було використано основні особистісно орієнтовані принципи: гуманістичної орієнтації навчання і виховання, принцип соціальної адекватності професійної освіти, принцип індивідуалізації навчання і виховання, принцип створення виховного середовища.

Сьогодні одним з важливіших питань підготовки майбутніх правоохоронців є проблема їх адаптації до специфічних умов навчання, особливо на першому курсі.

У запропонованій моделі значна увага приділяється молодим працівникам, формуванню у них професійно важливих якостей у процесі адаптації до умов службової діяльності. Формування професійно важливих якостей припускає засвоєння працівниками МВС України системи гуманітарних цінностей, складових гуманітарної культури. Перенесення суспільних уявлень в свідомість окремої людини - інтеріоризація - веде до перетворення загальнолюдських цінностей на вищі психічні функції індивідуальності. Тому найбільш перспективною моделлю формування професійно важливих якостей є та, яка містить соціальні (пізнавальний, поведінковий) аспекти і інтегрує їх зі сферами індивідуальності.

Окрім того, для вирішення завдання інтеграції підсистем професійної освіти та підвищення професійної підготовки кадрів у системі МВС України ми пропонуємо розробити та ухвалити Концепцію удосконалення професійної підготовки кадрів у системі МВС України на 2012-2015 роки. Концепція вдосконалення професійної підготовки кадрів у системі МВС

України на 2012–2015 роки має припускати ефективне функціонування освітньої системи органів внутрішніх справ при обов'язковому збереженні і розвитку кращих традицій відомчої освіти, корпоративного устрою, високого морального духу освітніх установ Міністерства. Це передбачає активізацію партнерських зв'язків з різними суспільними організаціями та інститутами, установами культури, науки, освітніми установами інших відомств.

Удосконалення технологій професійної підготовки викликає необхідність корегування співвідношення форм навчання, ефективнішого поєднання різних методів навчання і раціонального використання науково-педагогічних кадрів. Для удосконалення цієї роботи пропонується здійснити:

- упровадження ефективних, перспективних методик і технологій навчання: проблемних лекцій, круглих столів, ролевих, ділових, інноваційних ігор (залежно від мети, форми, вигляду і рівня навчання у професійній освітній установі);

- створення банку даних освітніх технологій, що використовуються в системі професійної освіти в країні і за кордоном, з метою розповсюдження передового педагогічного досвіду;

- упровадження нових інформаційних технологій раціонального комп'ютерного забезпечення учбового процесу і наукової роботи, удосконалення вузівських інформаційних мереж, учбових, науково-методичних і бібліотечних автоматизованих банків даних;

- розповсюдження практики проведення комплексних ситуативних занять та інших учбово-практичних методик навчання;

- забезпечення на договірній основі сумісно із зацікавленими підрозділами прокуратури, суду, органів безпеки, міністерствами і відомствами учбової, наукової і практичної співпраці в організації практики і стажування курсантів і слухачів;

- розвиток міжвузівських наукових центрів, проведення конкурсів, олімпіад наукових робіт курсантів і слухачів на регіональному, відомчому і загальноукраїнському рівнях з юридичних, загальнопрофесійних і спеціальних проблем.

Використана література:

1. Бесчастний В. М. Державне управління освітою в умовах економічної та освітньої глобалізації / В. М. Бесчастний // Економіка та держава. – 2009. – № 12. – С. 15-17.

2. Харківська А. А. Модернізація вищої освіти України: ключові питання та напрямки розвитку / А. А. Харківська // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер.: Педагогіка і психологія. – зб. статей. – Ялта : РВВ КГУ, 2008. – Вип.18. – Ч.1. – С.199-204.

3. Яременко П. В. Вищі навчальні заклади системи МВС України – К. : Лібра, 2009. – 161 с.

4. Ярош М. В. Управління ВНЗ МВС України – К. : Наукдумка, 2011. – 142 с.